MODALITĂȚI DE VALORIFICARE A NOILOR EDUCAȚII ÎN CONTEXTUL EUROPENIZĂRII

Violeta COVALI[*]

CZU 37

Rezumat: *Europenizarea este un proces complex, prin care statele europene își aliniază politicile, normele și instituțiile la cele promovate de Uniunea Europeană (UE). Acest proces are ca scop consolidarea cooperării și integrării europene, creând o Europă mai unită și mai puternică. În acest context, educația joacă un rol fundamental, deoarece contribuie semnificativ la atingerea obiectivelor europenizării.*

Educaţia în spiritul valorilor europene urmăreşte: dobândirea identităţii europene în consonanţă cu identitatea naţională şi etnică; exercitarea drepturilor ca viitori cetăţeni europeni; asumarea obligaţiilor ca viitori cetăţeni europeni; modelarea conştiinţei şi a condiţiei individuale şi comunitare în sensul perceperii şi asumării valorilor europene; dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la cultura şi civilizaţia europeană, în deplin respect faţă de culturile şi civilizaţiile neeuropene. Scopul educaţiei în spiritul valorilor europene este de a conştientiza identitatea europeană în concordanţă cu identitatea naţională. Educaţia umanistă promovează ideea încrederii în valoarea omului, în capacitatea de perfecţionare, în demnitatea lui atât la nivel individual, cât şi la nivel social.

Noile educații reprezintă un instrument valoros în promovarea europenizării. Educația interculturală consolidează coeziunea și cetățenia europeană, EDD sensibilizează cetățenii cu privire la problemele globale, iar educația digitală pregătește o forță de muncă competitivă și conștientă de securitatea digitală. Prin implementarea eficientă a acestor educații, UE poate avansa în direcția unei Europe mai unite, responsabile și pregătite pentru viitor.

Cuvinte-cheie: educație, noile educații, europenizare, valori, obiective, principii, globalizare, democrație, interculturalitate, pace, digitalizare.

[*] **Violeta COVALI**, profesor de discipline pedagogice, Grad didactic Doi, Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău

METHODS OF VALIDATING THE NEW EDUCATION IN THE CONTEXT OF EUROPEANIZATION

Abstract: *Europeanization is a complex process by which European states align their policies, norms and institutions with those promoted by the European Union (EU). This process aims to strengthen European cooperation and integration, creating a more united and stronger Europe. In this context, education plays a fundamental role, as it contributes significantly to the achievement of Europeanization objectives.*

Education in the spirit of European values aims at: acquiring European identity in line with national and ethnic identity; exercising rights as future European citizens; assuming obligations as future European citizens; shaping the consciousness and the individual and community condition in the sense of perceiving and assuming European values; developing the feeling of belonging to European culture and civilization, in full respect for non-European cultures and civilizations. The purpose of education in the spirit of European values is to raise awareness of the European identity in accordance with the national identity. Humanistic education promotes the idea of trust in the value of man, in his capacity for improvement, in his dignity both at the *individual level and at the social level.*

The new educations represent a valuable tool in promoting Europeanization. Intercultural education strengthens European cohesion and citizenship, ESD raises citizens' awareness of global issues, and digital education prepares a competitive and digital security-aware workforce. By effectively implementing these educations, the EU can move towards a more united, responsible and future-ready Europe.

Keywords: education, new educations, Europeanization, values, objectives, principles, globalization, democracy, interculturality, peace, digitization.

Introducere:

Educaţia în spiritul valorilor europene urmăreşte: dobândirea identităţii europene în consonanţă cu identitatea naţională şi etnică; exercitarea drepturilor ca viitori cetăţeni europeni; asumarea obligaţiilor ca viitori cetăţeni europeni; modelarea conştiinţei şi a condiţiei individuale şi comunitare în

sensul percepерii şi asumării valorilor europene; dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la cultura şi civilizaţia europeană, în deplin respect faţă de culturile şi civilizaţiile neeuropene. Scopul educaţiei în spiritul valorilor europene este de a conştientiza identitatea europeană în concordanţă cu identitatea naţională. Educaţia umanistă promovează ideea încrederii în valoarea omului, în capacitatea de perfecţionare, în demnitatea lui atât la nivel individual, cât şi la nivel social.

Importanța educației în europenizare:

1. ***Formarea cetățenilor europeni:*** Educația este esențială pentru crearea cetățenilor conștienți de identitatea europeană și de valorile comune ale UE. Ea promovează solidaritatea, înțelegerea și respectul între cetățenii europeni, contribuind astfel la coeziunea socială și la dezvoltarea unei conștiințe europene.
2. ***Promovarea valorilor europene***: Prin intermediul educației, valorile europene precum democrația, drepturile omului, toleranța și diversitatea culturală pot fi transmise și internalizate de către tineri. Acest lucru contribuie la consolidarea acestor valori în societățile europene.
3. ***Cunoașterea instituțiilor și a politicii europene***: Educația oferă cunoștințe despre funcționarea UE, instituțiile sale și procesele decizionale. Aceasta face cetățenii mai bine informați și mai implicați în afacerile europene, facilitând astfel participarea democratică.
4. ***Competențele pentru piața muncii europeană***: O educație adecvată pregătește cetățenii pentru a fi competitivi pe piața muncii europeană. Dezvoltarea abilităților lingvistice, digitale și interpersonale este esențială într-o Europă în care mobilitatea și schimbul de forță de muncă sunt promovate.
5. ***Contribuția la inovare și dezvoltare***: Educația de calitate stimulează inovația și dezvoltarea economică, aspecte esențiale pentru prosperitatea Europei într-un context global competitiv.
6. ***Educația ca factor de schimbare socială***: Prin educație, societățile europene pot aborda provocările sociale, economice și de mediu și pot contribui la atingerea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă ale UE.

Procesul de europenizare reprezintă adaptarea și alinierea statelor europene la valorile, normele și standardele promovate de Uniunea Europeană (UE). Educația joacă un rol esențial în acest context, deoarece contribuie

la formarea cetățenilor europeni conștienți și responsabili. Noile educații, cum ar fi educația interculturală, educația pentru dezvoltare durabilă și educația digitală, reprezintă doar unele dintre *noile educații,* care sunt deosebit de relevante în promovarea europenizării. În acest articol voi explora modalitățile de valorificare a noilor educații în context dat.

Obiectivele strategice europene în domeniul educaţiei şi formării profesionale sunt:

- ***Obiective privind accesul la educaţie:***

-extinderea accesului la educaţie şi reducerea abandonului şcolar;

-îmbunătăţirea accesului la educaţie şi formare pentru persoanele dezavantajate.

- ***Obiective privind competenţele de bază, antreprenoriat şi limbi străine:***

- dezvoltarea competenţelor necesare într-o societate a cunoaşterii (comunicarea în limba maternă, în limbi de circulaţie internaţională, abilităţi privind tehnologia informaţiei şi a comunicaţiilor, competenţe civice şi interpersonale, antreprenoriat, conştiinţă culturală);

- dezvoltarea spiritului antreprenorial;

- îmbunătăţirea învăţării limbilor străine.

- ***Obiective privind consilierea şi orientarea profesională:***

-crearea unui spaţiu european al dezvoltării şi formării prin asigurarea consilierii profesionale de-a lungul vieţii;

- crearea unor politici competitive de consiliere şi orientare profesională;

- îmbunătăţirea serviciilor de consiliere şi orientare profesională;

- îmbunătăţirea accesului la aceste servicii.

- ***Obiective privind educaţia antreprenorială:***

- introducerea educaţiei antreprenoriale în curriculumul naţional;

- lărgirea ariei antreprenoriale la nivelul învăţământului superior ;

- implicarea antreprenorilor şi companiilor locale în desfăşurarea activităţilor educative;

- pregătirea profesorilor;

- dezvoltarea spiritului antreprenorial: iniţiativă, creativitate, risc.

- ***Obiective privind egalitatea de şanse:***

- promovarea egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi în viaţa economi-

că, socială, în privinţa exercitării drepturilor;

- facilitarea integrării sociale a tinerilor;
- sprijinirea integrării sociale a persoanelor cu handicap (cu dizabilităţi)

• ***Obiective privind formarea formatorilor:***

- îmbunătăţirea educaţiei şi formării pentru formatori şi pentru profesori;
- creşterea calităţii educaţiei pentru pregătirea profesorilor şi formatorilor;
- dezvoltarea unui cadru comun european al competenţelor şi calificărilor profesorilor şi formatorilor;
- formarea iniţială calitativă a profesorilor;
- dezvoltarea unei culturi a mobilităţii profesionale;
- dezvoltarea profesională continuă;
- promovarea dimensiunii europene în formarea prin cercetare şi informare.

• ***Obiective privind noile tehnologii informaţionale şi de comunicare-TIC:***

- asigurarea accesibilităţii la infrastructura TIC;
- dobândirea de către tineri a competenţelor digitale de bază;
- formarea profesorilor, administratorilor şi a directorilor de şcoli;
- integrarea TIC în curriculumul şcolar.

• ***Obiective privind formarea continuă:***

- transpunerea în realitate a conceptului de formare continuă prin multiplicarea oportunităţilor de formare continuă;
- asigurarea accesului la formare continuă;
- recunoaşterea şi validarea formării nonformale şi informale.

Constantin Cucoş consideră că se doreşte crearea unui om care să fie savant, diplomat, muzician, artist, cavaler şi om de lume, în acelaşi timp. Pedagogul constată cu regret că actualmente învăţământul are tendinţă să devină unul de masă, impersonal, pus pe profit, pe randament. Educaţia se face „cu clasa”, cu un grup masiv şi mai puţin prin intermediul relaţiei duale dintre un maestru un discipol. Doar la nivelurile mai înalte (master, doctorat) se întrevăd raporturi fireşti, ce pot genera relaţii de colaborare cogenerare profitabik. Societatea este datoare să-i ofere elevului un învăţământ cooperant. Orice demers formativ presupune o pregătire a individului

pentru a face faţă solicitărilor exterioare, dar şi interioare. A-1 forma pentru o profesie, pentru a se pune la dispoziţia celorlalţi, pentru a se integra în comunitate reprezintă un prim obiectiv al educaţiei, dar a-1 forma pentru a se cunoaşte pe sine, pentru a-şi da răspuns la propriile căutări, pentru a lua o poziţie faţă de ceea ce află sau se întâmplă în jur constituie un al doilea obiectiv nu mai puţin important decât primul. În această perspectivă, ***principiul umanizării educaţiei*** implică:

• *atitudine umană faţă de personalitatea educatului;*

• *respectarea drepturilor şi libertăţilor acestuia;*

• *înaintare faţă de educat a cerinţelor formulate raţional;*

• *respect faţă de poziţia educatului chiar şi atunci, când el refuză să îndeplinească cerinţele înaintate;*

• *respectare a drepturilor omului de a fi cu sine însuşi;*

• *informare a educatului privitor la obiectivele educaţionale concrete;*

• *refuz de la pedepsele corporale şi de oricare alt tip care lezează onoarea şi demnitatea personalităţii;*

• *recunoaştere a drepturilor personalităţii la refuzul deplin de la formarea acelor calităţi, care din anumite motive contravin convingerilor ei (umaniste, religioase ş.a.).*

O societate sănătoasă, cu chip uman, are nevoie de oameni care să se poată înţelege, să, se autoconducă, să-şi dobandească, libertatea şi s-o folosească în mod corespunzător, fără a leza drepturile altei persoane. Dominaţia numărului, a canfitătii, în detrimentul calităţii, poate conduce la un deficit de umanitate şi la efecte nocive. O educaţie care nu atinge interiorul uman rămâne incompletă ba chiar ineficientă. Finalitatea autenfică, a educaţiei constă în pregătirea persoanei pentru a sesiza semnificaţiile adânci ale realităţii de lângă noi, dar şi din noi. Prin urmare, conchidem că, pedagogia umanistă îşi vede menirea sa în acordarea unui ajutor tinerei generaţii în procesul de autodeterminare şi dezvoltare a respectului faţă de drepturile proprii şi străine. Principalul, în activitatea pedagogică a profesorului, este ca el să vadă individualitatea irepetabilă, să persevereze, să o cunoască, să o deschidă pentru sine şi pentru oameni, adică să, fie deschis ecuatiei pedagogice de intelegere şi formare a valorilor educației umaniste.

Oportunitatea integrării europene a Republicii Moldova a devenit o prioritate naţională, iar integrarea prin educaţie poate fi unul din paşii cei mai

siguri prin careputem demonstra competitivitatea noastrăpe piaţa ofertelor europene. În atare mod, suntem invitaţi, obligaţi să facem faţă uneiconcurenţe acerbe şi să demonstrăm capacitatea de competitivitate la diferit nivel. Este oare sistemul educaţional naţional apt pentru astfel de competiţie?

În condiţiile unei globalizări inevitabile,valorile naţionale reprezintă fundamental unei integrări durabile şi echitabile. Cercetările au pornit de la ideea clarificării stării de spirit a elevilor în acceptarea unei educaţie noi, cu perspective europene, construite pe bogăţia spirituală a neamului, a limbii şi literaturii române, care reprezintă condiţia de bază a studierii celorlalte discipline şcolare.

Educaţia în spiritul valorilor europene urmăreşte: dobândirea identităţii europene în consonanţă cu identitatea naţională; exercitarea drepturilor; asumarea obligaţiilor; modelarea conştiinţei şi a condiţiei individuale şi comunitare în sensul asumării valorilor europene; dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la cultura şi civilizaţia europeană. [8, p.14] Cunoaşterea şi explorarea valorilor este reperul fundamental al umanizării subiectului educaţional şi al dezvoltării potenţialului său creativ, psihologic şi social.

Schimbările sociale înregistrate la nivel naţional şi internaţional în epoca modern deschid terenul pentru noi conţinuturi ale educaţiei – „*noile educaţii*”. Conceptul „*noile educaţii*” a fost definit în anii ’80 ai secolului al XX-lea în programele şi recomandările UNESCO, „ca răspunsuri ale sistemelor educaţionale la imperativele lumii contemporane, generate de problematica complexă a acesteia. Schimbările rapide şi agitate survenite la treapta actuală a dezvoltării societăţii – „problematica lumii contemporane” – se disting prin caracteristici specifice:

- *Caracter universal*: nici o ţară şi nici o regiune de pe glob nu se pot situa în afaraacestei problematici, iar soluţiile nu pot fi găsite decât prin cooperare şi solidaritate.

- *Caracter global*: afectează toate domeniile şi aspectele vieţii sociale, generânddificultăţi atât pentru sfera vieţii materiale, cât şi pentru cea a vieţii spirituale.

- *Evoluţie rapidă şi greu previzibilă*: aceste probleme creează situaţii complexepentru abordarea cărora oamenii adesea nu sunt destul de pregătiţi, nu dispun de soluţii sau metode adecvate.

- *Caracter prioritar*: indică la necesitatea conceperii acestor probleme ca fiindpriorităţi de care depinde viitorul planetei şi supravieţuirea speciei umane [G. Văideanu].

În opinia lui S. Cristea (2010), noile educaţii reprezintă un set de conţinuturi particulare speciale, afirmate ca răspunsuri pedagogice la problematica lumii contemporane de natură politică, economică, ecologică, demografică, sanitară etc., fiind generate de evoluţiile pozitive și negative înregistrate în societatea modernă și postmodernă la nivel de situaţie a mediului, populaţie, mass-media, sănătate, democraţie, schimbaresocială, valori civice, relaţii internaţionale, interculturalitate etc. În consecinţă, autorulmenţionează că noile educaţii au o sferă largă de referinţă [3, p. 238].

Problematica lumii contemporane a pus în faţa educaţiei un număr de imperative din ce în ce mai bine precizate: pacea şi securitatea, drepturile omului şi libertăţile fundamentale, populaţia, sărăcia şi progresul economic, mediul, alimentaţia şi subnutriţia (foametea), protejarea copilăriei şi adolescenţei etc.

În continuare, voi analiza sintetic unele dintre noile educaţii, mai importante și mai actuale în contextual europenizării în opinia mea, și care se întâlnesc mai frecvent atât în școala naţională, cât și la nivel international

1. **Educaţia pentru drepturile omului**

Ca o apreciere generală, se constată că în acest domeniu s-a acţionat mai mult pentru promovarea drepturilor civile şi politice şi mai puţin în ceea ce priveşte drepturile economice, sociale şi culturale. Dar un om sărac nu poate fi liber (M. Rey, op. cit., p. 142). De asemenea, în documentele pregătitoare ale Conferinţei mondiale asupra drepturilor omului (Viena, 1993) s-a evidenţiat menţinerea mai multor obstacole în efortul de promovare a drepturilor omului.

Printre obiective educației pentru drepturile omului se regăsesc următorele:

► a conştientiza universalitatea nevoii de a se bucura de drepturile omului;

► a reflecta asupra cazurilor de încălcare a drepturilor omului;

► a suscita interesul şi empatia pentru cei care sunt victime ale acestor încălcări;

► a sensibiliza asupra mesajului de pace pe care trebuie să-l transmită orice formă de educaţie;

► a familiariza cu textele relative la drepturile omului;

► a cunoaşte organizaţiile, instituţiile, asociaţiile care luptă în acest sens, dar şi de a se asocia acţiunilor lor;

►a-l ajuta pe fiecare individ să conştientizeze aceste drepturi în toate domeniile;

► a conştientiza universalitatea acestor drepturi;

► a combate ideea că o minoritate „luminată” poate să se substituie altora pentru a le împiedica să folosească greşit drepturile lor. [5,120]

În anul 1985, Consiliul Europei a adoptat Recomandarea (85)7 referitoare la „Predarea şi învăţarea drepturilor omului în şcoli”. Anexa acestui document (intitulată „*Sugestii privind predarea şi învăţarea drepturilor omului în şcoli*”) cuprinde şase secţiuni:

- ✓ Drepturile omului în programa şcolară;
- ✓ Deprinderi;
- ✓ Cunoştinţe;
- ✓ Climatul în şcoală;
- ✓ Pregătirea profesorilor;
- ✓ Cicluri de acțiuni pe această temă.

Demersul didactic trebuie să aibă la bază acţiunea, faptul de viaţă, exemplul permanent, realizarea unor exerciţii de simulare, inclusiv de anticipare a unor stări de lucruri dezirabile. Coerenţa unui asemenea demers este asigurată de trei componente: construcţia unui ansamblu de concepte (*libertate, demnitate, putere, conflict* etc.); o reflexie asupra fundamentelor şi problemelor care se pun în legătură cu drepturile omului; asigurarea unui climat favorabil în cadrul instituției şcolare, precum şi în afara acesteia. Prin diferite exerciții de simulare a unor diferite situaţii legate de respectarea drepturilor omului nu numai că se vor realiza obiectivele propuse, dar se va dezvolta gândirea, imaginaţia și creativitatea elevilor (realizându-se astfel un învățământ cu caracter formativ).În plan evaluativ, se sugerează folosirea unor chestionare care sa măsoare atitudinea elevilor faţă de problernatica educaţiei pentru drepturile omului.

2. **Educaţia relativă la mediul inconjurător (ecologică)**

Aplicarea pe scară largă a tehnologiilor industriale și postindustriale,

explorarea intensă a cosmosului, intervenţia în legile naturii au condus la apariţia multiplelor efecte negative la nivelul mediului natural și social, și, în general, al existenţei umane. Astfel, apare tot mai intens necesitatea de protejare a mediului, de ocrotire a spaţiilor verzi, de sprijinire a intenţiilor de valorificare pozitivă și moderată a resurselor naturale și toate acestea din simpla necesitate vitală și dorinţa omului de a-și apăra existenţa și a supravieţui. *Educaţia ecologică* sau *educaţia relativă la mediu* se referă la relaţia dintre om și natură. Termenul este lansat în SUA în anii 1960 și reluat, în anii 1970, de reprezentanţii Clubului de la Roma, iar în anii 1980 de UNESCO.

Specificul educaţiei ecologice rezultă din emergenţa conţinuturilor sociale reflectate de două noţiuni: (a) *ecologia* (termen lansat de germanul Hoeckel în 1866), care studiază interacţiunile între fiinţele vii și mediul lor fizic și social; (b) mediul înconjurător, existent natural și (re)creat de om în urma unor opţiuni tehnologice, politice, economice, militare etc.

În calitate de concept pedagogic operaţional, Sorin Cristea (2010) definește educaţia ecologică drept activitatea de formare-dezvoltare a personalităţii în vederea reglementării raporturilor sale cu mediul înconjurător (natural, economic, cultural etc.). Are un conţinut pluridisciplinar, integrând contribuţiile unor ştiinţe la analiza raporturilor omului cu mediul înconjurător: biologie, geografie, economie, sociologie, etică, estetică etc. [3, p. 242].

Deși educaţia ecologică este declarată obligatorie și permanentă, studiile speciale nu denotă o dinamică pozitivă a schimbărilor stării mediului ambiant. Cu cât mai devreme se iniţiază procesul de educaţie ecologică, cu cât mai complex, judicios și continuu este proiectat și realizat acest proces, cu atât mai mult vor crește șansele ca generaţia de mâine să fie orientată spre un mediu de viaţă sănătos. În acest context, treptei primare de învăţământ îi revine un rol fundamental în cadrul educaţiei ecologice permanente a cetăţenilor.

În ştiinţa pedagogică, o atenţie deosebită se acordă educaţiei ecologice la vârsta şcolară mică, când se construiește fundamentul personalităţii. În diferite ţări ale lumii, disciplinele aferente studiului naturii în clasele primare vizează diverse obiective şi conţinuturi, însă evident este firul roşu al educaţiei ecologice. Acest fapt se confirmă prin diverse studii de pedagogie comparată, cum ar fi, de exemplu:

- T.Y Robinson (2005) a efectuat un studiu comparativ al curricula diverselor state şi a stabilit că vârsta şcolară mică este recunoscută pretutindeni ca fiind oportună pentru a dezvolta sensibilitatea micilor şcolari faţă de mediu, a forma capacităţile şi deprinderile de a participa activ la soluţionarea problemelor ecologice;

- C.M. Litzenberg (2005) a efectuat un studiu sociologic referitor la educaţia ecologică la diverse trepte de învăţământ în diverse state şi a concluzionat că instituţiile preşcolare şi şcolile primare reprezintă verigile de bază, unanim recunoscute, în promovarea educaţiei ecologice.

În aceeaşi ordine de idei, A. Belotcaci (2003) susţine caracterul universal pedagogic al cunoştinţelor despre natură în clasele primare, menţionând esenţa inter- şi transdisciplinară a lor şi concluzionând că „nu există activitate şcolară prin care să nu se poată realiza cu tact şi competenţă studiul naturii” [5, p. 57].

Modalități de integrare a educației ecologice în școală

Mai mult decât educația teoretică, extrem de important este participarea activă, selectarea factorilor care sunt benefici pentru natură. În acest scop, elevii pot fi antrenați la amenajarea unor colțuri vii în cadrul școlii, de plantare și de îngrijire a florilor și pomilor. Pe timp de iarnă pot fi organizate acţiuni de îngrijire a păsărelelor, construirea de căsuțe pentru acestea. Exemplific o altă serie de activităţi („Micii ecologişti în acţiune”) ce au drept scop dezvoltarea unui comportament individual şisocial-ecologic, sănătos: colectarea şi valorificarea materialelor reciclate (hârtie, materiale plastice, textile) şi depozitarea în locuri special amenajate, cât şi confecţionarea la abilităţi practice de jucării sau obiecte utile cu care vor decora mediul ambiant (suporturi de creioae, măşti, păpuşi, jaloane pentru educaţie fizică).

Cheia unui demers didactic eficient în domeniul educaţiei ecologice îl reprezintă învăţarea prin acţiunea legată de viaţa în mediul apropiat. Elevii şi studenţii pot fi antrenati în elaborarea unor proiecte, în realizarea unor cercetări-acţiune, care să permită insuşirea conceptelor de bază, a unor principii şi reguli de acţiune eficientă în efortul de ecologizare a mediului inconjurător.

Un prim pas îl constituie întocmirea unui „*Mic dicţionar de ecologie*” pentru clarificarea noţiunilor fundamentale. De asemenea, elevii vor fi încurajaţi în căutarea şi găsirea de curiozităţi, ghicitori, legende despre plan-

te, animale, elemente ale naturii. Toate aceste cunoştinţe acumulate vor fi valorificate prin diferite concursuri. Încurajarea investigaţiei e o cale spre dezvoltarea inteligenţelor multiple. Pe tema poluări se pot organiza jocuri de definire a termenilor (metoda ciorchinelui), exerciții joc de discriminare a unor aspecte pozitive de cele negative, cât și discuții pro şi contra („*Cine-i vinovat*?", „ *Salvaţi pădurea*") asupra obiectivelor industrial, agricole, ca sursă de bunuri materiale, dar şi de poluare, identificarea cauzelor acestui fenomen și exprimarea unor opinii referitoare la prevenirea cauzelor și diminuarea surselor de poluare a mediului, analiza unor cauze cunoscute și valorificarea măsurilor concrete (studiu de caz). Mari valențe formative au lecțiile de recapitulare realizate în echipe interdisciplinare pe diverse subiecte.

Atingerea obiectivelor educației ecologice este posibilă în condiţiile unei munci sistematice în vederea însuşirii de către educaţi a cunoştinţelor, despre procesele şi rezultatele interacţiunii omului, societăţii cu natura, formării orientărilor valorice, normelor şi regulilor de conduită în raport cu natura.

Una dintre *finalităţile educaţiei ecologice*, aşa cum rezultă din programele internaţionale sau regionale, elaborate în acest sens, este de *a dezvolta simţul responsabilităţii şi solidaritatea dintre ţări şi regiuni, indiferent de nivelul lor de dezvoltare, pentru păstrarea şi ameliorarea mediului.*

3. **Educația digitală**

Educația digitală reprezintă un aspect crucial al europenizării în era digitală, deoarece ajută cetățenii europeni să se adapteze și să prospere într-o societate în continuă schimbare, în care tehnologia joacă un rol din ce în ce mai important. Această secțiune explorează rolul și importanța educației digitale în contextul europenizării.

Europa se află în mijlocul unei revoluții digitale, cu tehnologii precum inteligența artificială, internetul lucrurilor și automatizarea care transformă societatea și economia. Educația digitală devine astfel esențială pentru următoarele aspecte:

- *Competențele pentru forța de muncă digitală*: Europa are nevoie de o forță de muncă bine pregătită pentru a rămâne competitivă pe piața globală. Educația digitală dezvoltă abilități tehnologice și digitale care sunt cerute în toate sectoarele economice.

- *Includerea digitală*: Educația digitală poate reduce decalajele digitale dintre grupurile sociale și geografice, asigurând că toți cetățenii europeni au acces la oportunitățile digitale și pot participa la societatea digitală.
- *Securitatea cibernetică*: Într-o Europă interconectată, educația digitală contribuie la conștientizarea amenințărilor cibernetice și la dezvoltarea abilităților de securitate cibernetică pentru a proteja informațiile și infrastructura digitală.

  Modalități de formare a unui comportament digital la tânăra generație:
  - ✓ *Abilități tehnologice:* Educația digitală dezvoltă competențe precum programarea, analiza datelor, dezvoltarea de software și gestionarea tehnologiilor, pregătind cetățenii europeni pentru locuri de muncă în sectoarele digitale în creștere.
  - ✓ *Inovare și antreprenoriat:* Educația digitală încurajează gândirea inovatoare și antreprenorială, promovând crearea de noi afaceri și produse digitale în Europa.
  - ✓ *Participarea activă în societate:* Educația digitală facilitează participarea cetățenilor la procesele democratice și la societatea civilă, inclusiv prin intermediul platformelor digitale pentru dezbateri și activism civic online.

Educația digitală include învățarea practicilor de securitate cibernetică, cum ar fi protejarea datelor personale, recunoașterea amenințărilor online și utilizarea responsabilă a tehnologiilor digitale. Aceste abilități sunt esențiale pentru a preveni atacurile cibernetice și a asigura o societate digitală sigură.

Educația digitală joacă un rol semnificativ în europenizarea în era digitală, pregătind cetățenii europeni pentru provocările și oportunitățile societății digitale. Prin dezvoltarea competențelor tehnologice și digitale, promovarea inovației și a securității cibernetice și facilitarea participării active în societatea digitală, educația digitală contribuie la crearea unei Europe competitive, incluzive și sigure în era digitală.

4. **Educația pentru Dezvoltare Durabilă**

Educația pentru Dezvoltare Durabilă (EDD) reprezintă o altă latură cheie a educației în promovarea europenizării. Această secțiune se concentrează pe modul în care EDD contribuie la procesul de europenizare,

promovând valorile și obiectivele de dezvoltare durabilă în Europa și în întreaga lume.

EDD este o abordare educațională care vizează conștientizarea problemelor globale, cum ar fi schimbările climatice, sărăcia, inegalitățile și epuizarea resurselor naturale. Acesta încurajează gândirea critică și acțiunea responsabilă, promovând învățarea pe tot parcursul vieții într-o societate în schimbare. EDD se aliniază cu valorile europene în mai multe moduri:

- ✓ *Responsabilitatea globală*: EDD subliniază importanța asumării unei responsabilități globale și a contribuției la soluționarea problemelor globale, o valoare fundamentală în contextul europenizării.
- ✓ *Solidaritatea și drepturile omului*: EDD promovează solidaritatea și respectul pentru drepturile omului, două valori centrale în Uniunea Europeană.
- ✓ *Sustenabilitatea*: EDD încurajează înțelegerea conceptului de dezvoltare sustenabilă și promovarea acestuia în practică, ceea ce este în concordanță cu obiectivele europene de mediu și dezvoltare durabilă.

Educația pentru Dezvoltare Durabilă (EDD) este un instrument esențial în procesul de europenizare, promovând valorile europene și responsabilitatea globală. Prin EDD, Europa contribuie la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, promovează politica sa de dezvoltare și dezvoltă competențele necesare cetățeniei globale, facilitând astfel procesul de europenizare și contribuind la crearea unei Europe mai responsabile și mai sustenabile.

5. **Educația pentru pace și cooperare**

Educația pentru pace reprezintă un aspect crucial în contextul europenizării, întrucât promovează valorile fundamentale ale păcii, cooperării și înțelegerii reciproce în cadrul Uniunii Europene (UE) și al întregii Europe.

Educația pentru pace este un concept complex și cuprinzător, care vizează dezvoltarea competențelor și a conștiinței necesare pentru a preveni conflictele, a promova reconcilierea și a construi o lume caracterizată de pace și stabilitate. Ea se bazează pe principii precum dialogul, înțelegerea interculturală, respectul pentru drepturile omului și rezolvarea pașnică a disputelor:

- ✓ *Promovarea păcii și cooperării*: UE a fost creată ca un proiect de pace și reconciliere după al Doilea Război Mondial. Educația pentru pace continuă să promoveze aceste valori fundamentale ale UE, contribuind la menținerea păcii în Europa și la consolidarea cooperării între statele membre.
- ✓ *Prevenirea conflictelor și a extremismului*: Educația pentru pace învață tinerii și adulții să rezolve conflictele prin dialog și negocieri, evitând escaladarea violenței. Ea ajută la prevenirea extremismului și a radicalizării prin promovarea valorilor de toleranță și respect.
- ✓ *Incluziunea și diversitatea*: Europa este caracterizată de o mare diversitate culturală, etnică și lingvistică. Educația pentru pace încurajează înțelegerea și valorificarea acestei diversități, promovând astfel o societate inclusivă și armonioasă.
- ✓ *Cetățenie activă*: Educația pentru pace dezvoltă competențe critice și abilități de cetățenie activă, care sunt esențiale pentru participarea democratică și responsabilă la procesele politice și sociale în cadrul UE.
- ✓ *Reconcilierea și reconcilierea post-conflict*: În regiunile cu trecut de conflicte sau tensiuni etnice, educația pentru pace joacă un rol important în procesul de reconciliere și construire a încrederii între comunități.

Educația pentru pace reprezintă un pilon fundamental în procesul de europenizare, contribuind la promovarea valorilor fundamentale ale UE, la consolidarea păcii și cooperării, la prevenirea conflictelor și la dezvoltarea cetățenilor europeni conștienți și responsabili. Prin promovarea dialogului, a înțelegerii interculturale și a toleranței, educația pentru pace ajută la construirea unei Europe mai unite, mai armonioase și mai orientate către pace în secolul XXI.

Implementarea educației pentru pace în școli și comunități reprezintă un pas vital în promovarea valorilor de pace și înțelegere în rândul tinerilor și al adulților. Această secțiune se concentrează pe modalitățile concrete prin care *educația pentru pace* poate fi introdusă și consolidată la nivel școlar și comunitar.

6. **Educația interculturală**

Educația interculturală reprezintă o componentă esențială a procesului de europenizare, contribuind la promovarea diversității culturale și la dezvoltarea unei conștiințe europene bazate pe respectul pentru identitatea și tradițiile fiecărei comunități. Această secțiune se concentrează pe rolul și importanța educației interculturale în contextul europenizării.

Educația interculturală se bazează pe ideea că diversitatea culturală reprezintă o resursă și o sursă de învățare. Scopul său principal este promovarea înțelegerii și a respectului reciproc între diferitele grupuri culturale din Europa și din întreaga lume.

Principalele obiective ale educației interculturale includ:

- *Promovarea toleranței și a dialogului:* Educația interculturală încurajează deschiderea către dialog și schimbul de idei între persoanele de diferite origini culturale, combatând stereotipurile și prejudecățile.
- *Consolidarea coeziunii sociale:* Prin învățarea despre culturile și tradițiile altor comunități, se poate reduce conflictul și discriminarea bazată pe diferențele culturale.
- *Dezvoltarea competențelor interculturale*: Educația interculturală ajută indivizii să dezvolte abilități esențiale pentru conviețuirea într-o societate multiculturală, cum ar fi empatia, comunicarea interculturală și adaptabilitatea culturală.

Europa este o regiune extrem de diversă din punct de vedere cultural, cu sute de limbi și culturi diferite. Educația interculturală joacă un rol crucial în:

- ✓ *Prevenirea conflictelor etnice și culturale*: Prin promovarea înțelegerii și a dialogului intercultural, educația interculturală contribuie la reducerea tensiunilor și a conflictelor în regiuni cu diversitate etnică sau culturală ridicată.
- ✓ *Favorizarea integrării migranților*: În contextul migrației, educația interculturală poate facilita integrarea migranților în țările gazdă, ajutându-i să înțeleagă cultura și valorile acestora.
- ✓ *Consolidarea identității europene*: Educația interculturală promovează ideea de cetățenie europeană și identitatea europeană comună, ceea ce este esențial în contextul europenizării.

Realizarea obiectivelor educaţici interculturale implică o pedagogie de tip activ-participativă. În plan acțional, se au învedere o multitudine de modalităţi: proiecte, anchete, jurnale ale claselor, recitaluri de poezie, manifestări teatrale, dezbateri, invitarea în şcoală a unor personalităţi, activităţi muzicale și corale, editarea unor reviste, folosirea noilor tehnologii ale comunicaţiei şi informaţiei, participarea la evenimente culturale, organizarea de manifestări sportive, corespondenţa interşcolară, colaborări cu asociaţiile locale sau internaţionale, organizarea de vizite şi schimburi de experienţă, participarea la seminarii, simpozioane etc.

În concluzie, educația interculturală reprezintă un pilon crucial al europenizării, contribuind la promovarea diversității, la consolidarea coeziunii sociale și la dezvoltarea unei conștiințe europene bazate pe respectul și înțelegerea reciprocă. Aceasta ajută Europa să valorifice bogăția sa culturală și să facă față provocărilor unei societăți multiculturalizate în continuă evoluție.

Integrarea Noilor Educații în Politicile Europene

Integrarea noilor educații în politicile europene reprezintă un pas crucial în promovarea europenizării. Această secțiune se concentrează pe modul în care educația interculturală, educația pentru dezvoltare durabilă și educația digitală și alte noi educații sunt integrate în politicile și strategiile Uniunii Europene (UE).

Politicile europene pentru integrarea noilor educații:

a. Agenda Europeană pentru Cultură: Această politică promovează diversitatea culturală și interculturalitatea în Europa, sprijinind inițiativele care facilitează dialogul intercultural și promovează valorile culturale comune ale Europei.
b. Strategia UE privind Dezvoltarea Durabilă: Strategia UE pentru dezvoltare durabilă (Green Deal) subliniază importanța educației pentru dezvoltare durabilă în atingerea obiectivelor de mediu și sociale ale UE.
c. Digital Europe Programme: Programul UE pentru dezvoltarea digitală include finanțare pentru dezvoltarea de competențe digitale, inclusiv pentru educația digitală, pentru a accelera transformarea digitală a Europei.

Rolul agențiilor și organizațiilor europene în promovarea noilor educații

a. Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură (EACEA): EACEA coordonează diverse programe și inițiative ale UE în domeniul educației și culturii, inclusiv proiecte legate de educația interculturală și dezvoltare durabilă.
b. Agenția Europeană pentru Siguranța Rețelelor și a Informațiilor (ENISA): ENISA promovează securitatea cibernetică și oferă resurse și informații pentru educația digitală și securitatea cibernetică în Europa.

Evaluarea impactului și eficienței politicilor și programelor

Pentru a asigura succesul integrării noilor educații în politicile europene, este important să se efectueze evaluări periodice ale impactului și eficienței acestora. Aceste evaluări pot include:

a. Monitorizarea indicatorilor de performanță: Identificarea și monitorizarea indicatorilor cheie, cum ar fi rata de participare la programele de educație interculturală sau nivelul de competențe digitale, pentru a măsura progresul.
b. Consultarea părților interesate: Implicarea părților interesate, cum ar fi instituțiile de învățământ, ONG-urile și industria, pentru a obține feedback și a ajusta politicile în funcție de nevoile reale ale societății.
c. Studii de impact: Realizarea studiilor de impact pentru a evalua efectele pe termen lung ale noilor educații asupra societății europene în domenii precum coeziunea socială, dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică.

Integrarea noilor educații în politicile europene reprezintă o etapă crucială în promovarea europenizării. Educația interculturală, educația pentru dezvoltare durabilă și educația digitală sunt esențiale pentru a forma cetățeni europeni conștienți, responsabili și pregătiți pentru provocările și oportunitățile Europei moderne. Prin politici și programe bine concepute, precum cele menționate mai sus, UE poate continua să-și consolideze poziția într-o Europă mai unită și mai pregătită pentru viitor.

Concluzii:

Procesul de europenizare înseamnă nu doar o integrare economică și politică, ci și o armonizare a valorilor, a înțelegerii culturale și a competen-

țelor în rândul cetățenilor europeni. În această privință, educația joacă un rol vital, în special noile educații.

Educaţia, menită să contribuie la edificarea unei personalităţi apte de a prevedea pentru a preveni, de a declanşa schimbarea pozitivă atât la nivelul propriului eu, cât şi în afara sa, poate fi concepută ca o reconstrucţie permanentă a existenţei şi experienţei viitoare, ceea ce îl face pe omul mileniului III să corespundă, la un nivel superior, expectanţelor sociale de înnoire şi îmbogăţire culturală, dar şi capabil a soluţiona problemele contemporane. Modelul de specialist pe care trebuie să-l producă este angajat într-o rapidă schimbare: de la un utilizator de cunoştinţe şi tehnici la un inovator, creator de noi tehnici, aplicator de cunoştinţe. De aici şi noile cerinţe faţă de procesul de formare

Integrarea noilor educații în politicile europene demonstrează angajamentul UE de a promova valorile europene, dezvoltarea durabilă și adaptarea la societatea digitală în evoluție. Prin intermediul politicilor și inițiativelor sale, UE contribuie la crearea unei Europe mai unite, mai competitive și mai pregătite pentru viitor.

Astfel, educația și noile educații au un rol esențial în procesul de europenizare, formând cetățeni europeni conștienți și responsabili, pregătiți să facă față provocărilor și oportunităților Europei moderne.

Referințe bibliografice:

1. Audigier F. Concepte de bază şi competenţe esenţiale referitoare la educaţia pentru cetăţenie într-o societate democratică. Consiliul Europei, Consiliul pentru Cooperare Culturală. Strasbourg, 2000.
2. Cozma T. O nouă provocare pentru educaţie: interculturalitatea. Iaşi: Polirom, 2001.
3. Cristea S. Fundamentele ştiinţelor educaţiei. Teoria generală a educaţiei. Chişinău: Litera Educaţional, 2003.
4. Cucoş C. Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale. Iaşi: Polirom, 2000.
5. Mihail Stanciu, Introducere în pedagogie, Iași, Editura „Ion Ionescu de la Brad”, 2003.
6. Macavei E. Pedagogie. Teoria educaţiei. Vol. I, II. București: Aramis, 2001.
7. Nadejda Butnari, Noile educații, Chișinău, 2017.

8. Tatiana Șova, Pedagogie, Bălți, Tipografia din Bălți, 2016.
9. Railean E. Contribuții epistemologice la cultura planetară a profesorului inovator.
În: Cultura profesională a cadrelor didactice. Exigențe actuale. International Scientific Symposium, Chisinau, Republic of Moldova,16th-17th of May, 2013.
10. https://educational.studiamsu.md/wp-content/uploads/2021/12/29.pdf
11. http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/842/1/educ_teor.pdf
12. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Integrarea%20national-europeana%20a%20valorilor%20educatiei%20umaniste.pdf
13. http://www.prodidactica.md/revista/Revista_56.pdf
14. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Integrarea%20national-europeana%20a%20valorilor%20educatiei%20umaniste.pdf
15. http://ise.upsc.md/uploads/files/1460968137_18.-integralizarea-national-europeana-a-valorilor-educatiei-umaniste.pdf